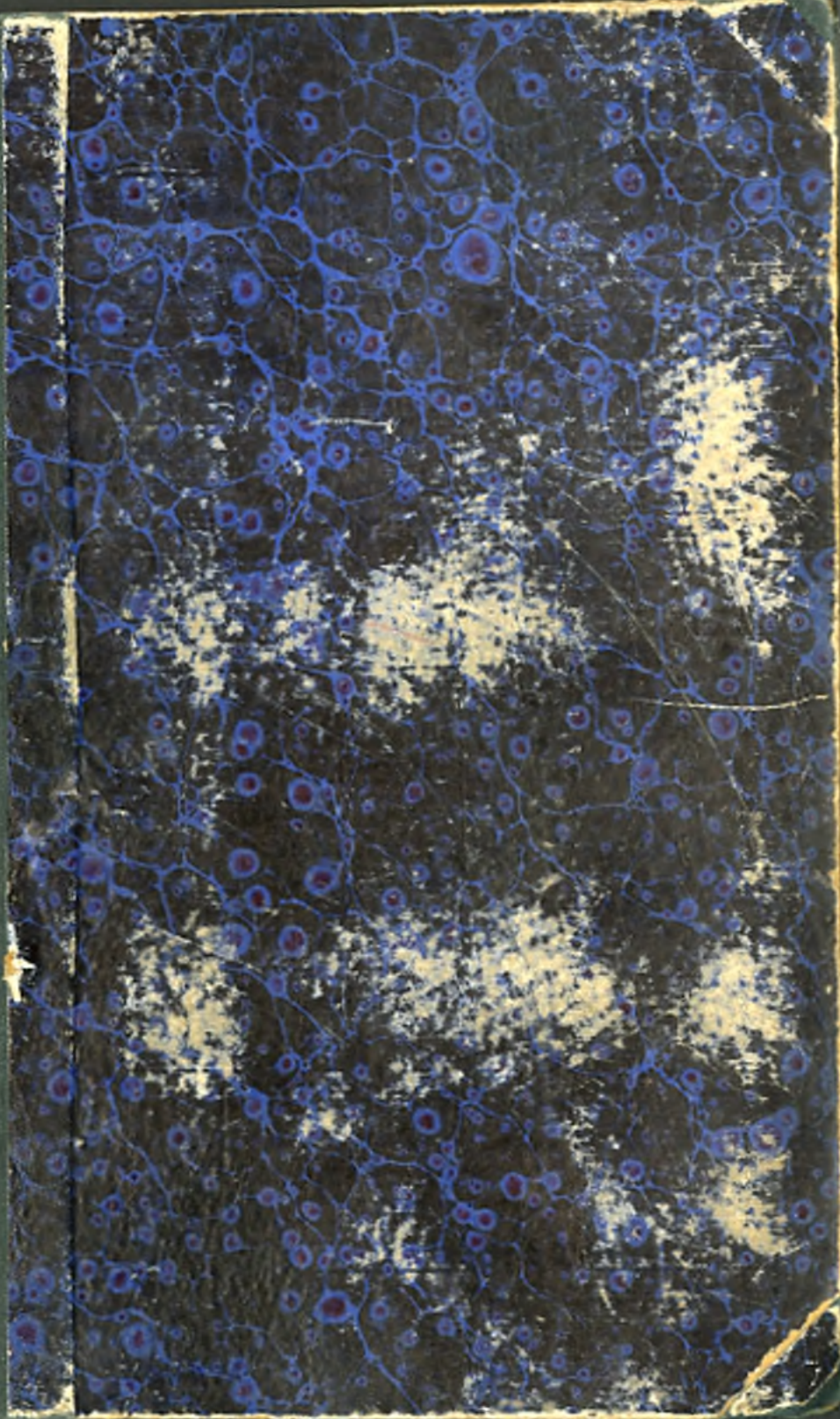

Politikai
röpiratok.

80.

A „Pest. Egyh. és Utk. Lapok” 1. veszkortó-számában

„AZ ISTEN FELOLDÁ BILINCSEIMET!”

80
612

HOMILIA,

MELYLYEL AZ

EGYENJOGOSÍTÁSI TÖRVÉNYT

A

SZEGEDI ZSINAGÓGÁBAN

1868-IK ÉVI JANUARIUS 4-ÉN

ÜDVÖZLÉ

LÖW LIPÓT,

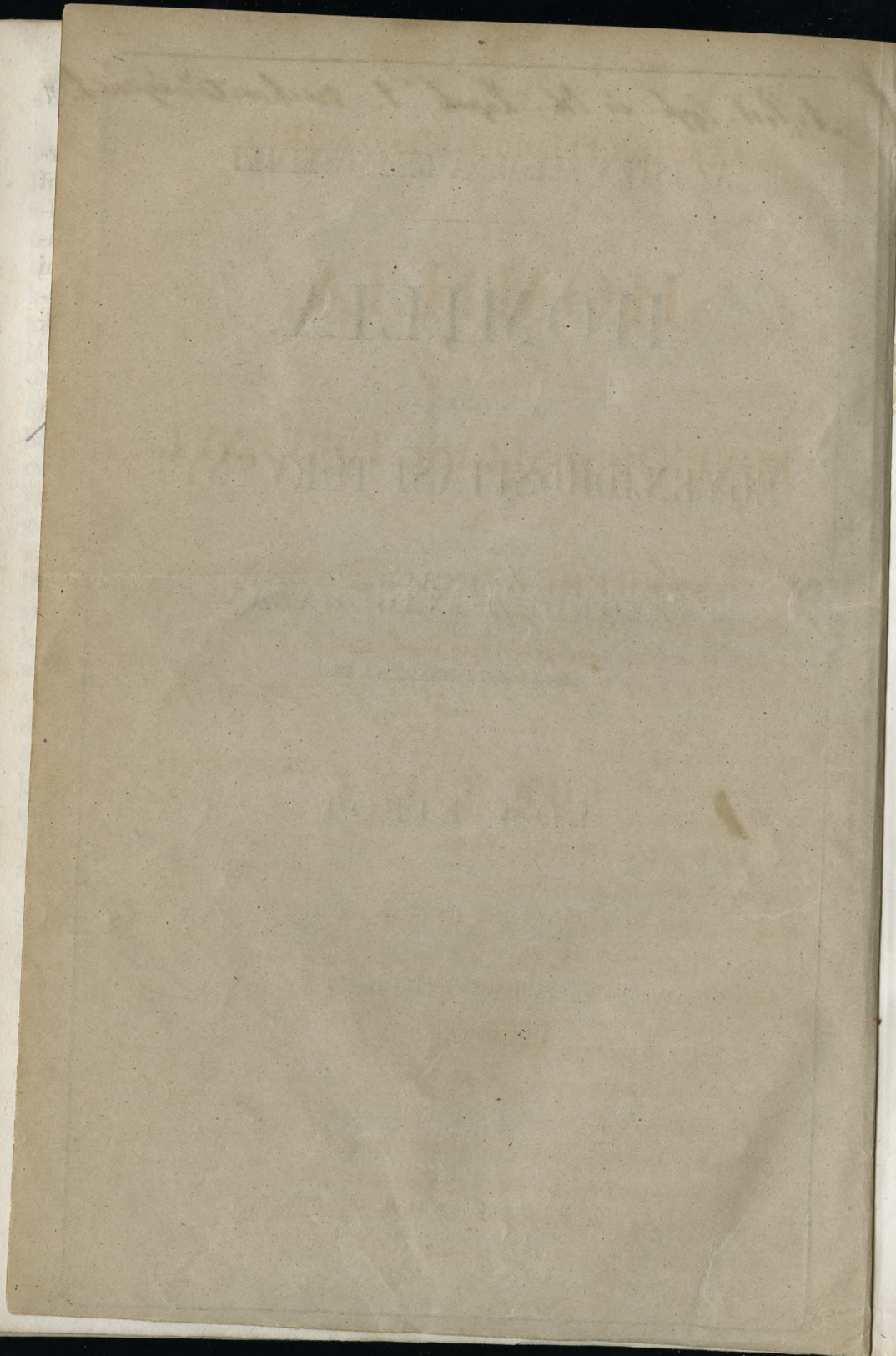
FŐRABBI.

Utánnymomat a „Pesti Napló” ez idei 11—5316-ik számából.

13

PEST,
NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV,
MAGYAR AKAD. NYOMDÁSZNÁL.

1868.

„AZ ISTEN FELOLDÁ BILINCSEIMET!“

HOMILIA,

MELYLYEL AZ

EGYENJOGOSÍTÁSI TÖRVÉNYT

A

SZEGEDI ZSINAGÓGÁBAN

1868-IK ÉVI JANUARIUS 4-EN

ÜDVÖZLI:

LÖW LIPÓT,

FŐRABBI.

13.

Utánnymomat a „Pesti Napló“ ez idei 11—5316-ik számából.

DEBÁLLAGI MÓR.

PEST,
NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV,
MAGYAR AKAD. NYOMDÁSZNÁL.

1868.

512752 00565080

„AN ISTEN FELŐLDI BIRÓRSÁGOKÉRT“

HOMLITA

DR. J. J. J.

EGYENLOGOSÍTÁS TÖRVÉNYE

1868. ÉVI TÖRVÉNYEK

1868. ÉVI TÖRVÉNYEK

1868.

LÖW FERENC

1868.

1868. ÉVI TÖRVÉNYEK

1868. ÉVI TÖRVÉNYEK

1868.

1868. ÉVI TÖRVÉNYEK

1868. ÉVI TÖRVÉNYEK

1868.

ELŐI M A.

Hatalmas felség! Örökké való Isten! Sor-sunk Ura! Te igazságos vagy minden utaidon, szent minden miveidben.

Buzgó áhitattal, hazafiui örömmel mélyen érzett hálával jelent meg előtted ezen imádó gyülekezet.

Legyen kedves előtted a hivek ájtatossága. Tekints le atyailag gyermekeid örömére. Fogadd el kegyelmesen hálaáldozatunkat.

Áld meg, Uram, szent igéd hirdetését, hogy valósuljon általa Jésajás prófétádtól hirdetett ígéreted : „Valamint az eső és a hó leszáll a földre, és többé vissza nem tér, hanem áztatja, termékenyíti és csiráztatja a földet, hogy adjon magot a vetőnek és kenyeret az evőnek; úgy leend az én igém, mely számból kimegyen: nem tér az vissza hozzám üresen, hanem teljesíti mit akartam és létesíti, mire kiküldöttem.“ (Jésaj. 55, 10.). Amen.

ALAPIGE.

„Oh Istenem, szolgál vagyok, szolgálód fia; te feloldád bilincseimet. Teneked áldozom a hála áldozatával, s az örökké való nevért ünnepelem. Fogadásaimat teljesítem az Ur egész népe előtt. Az ur házának pitvaraiban, közepetted Jeruzsalem. Halleluja“. (Zsolt. CXVI. 16—19.).

I.

A szent zsoltárnok, kinek szavait épen felolvassam, nemcsak saját nevében nyilatkozik, hanem népének hangulatát is hiven tolmácsolja.

A sokáig nélkülözött, de végtére elért szabadság ünnepelesére egybesereglenek a honfiak az Ur templomában, hogy megüljék a lélekemelő esemény ünnepét.

Ugyan e kuforrásból veszi mai ünnepélyünk is eredetét, az elért szabadság örvendetes, szívemelő és boldogító ünnepe hívott bennünket az Ur hajlékába.

A felvilágosult törvényhozás jóltevő napja széteszlatván az előítéletek borongó homályát, fényével boldogítja a magyar zsidóságot is. Lehullottak a századok óta reá nehezedő korlátok : a szabadság, az egyenlőség, a testvériség dicsőséges lobogója alatt állunk.

E lobogót tüzvén a magyar törvényhozás a magyar zsidók elé, nemcsak saját meggyőződésének, a jognak,

törvényhozói bölcseségének, a kor irányánk és a miveltebb országok példájának tett eleget, hanem egyszersmind az ős magyar szellemnek is szép győzelmet vivott ki.

Távol legyen tőlem minden hizelgés. A történelemre hivatkozom, mely mellettem és helyettem fog szólni.

Hazánk nyolczadik királya, I. László, kit a középkor, mint szentet dicsőített, a XI. század utolsó negyedében (1077—1095.) uralkodott, közvetlenül a keresztes háboruk előtt. Törvényeit három könyvben őrizte meg a magyar törvény-gyűjtemény.

A zsidókra két törvény vonatkozik, melyek következőkép szólnak :

„Ha a zsidók keresztyén nőkkel lépnek házasságra, vagy ha keresztyén személyt tartanak maguknál, ezek vétessenek el tőlük és szabadságba helyeztessenek vissza.“ (I. 10.).

„A zsidóktól, ha valaki vasárnap vagy más nagyobb ünnepeken munkánál éri, a munka szerszámait elszedetnek, hogy keresztyén meg ne botránkozzék rajta.“ (I. 26.).

E törvényeket hazánk egyik kitünő történetirója, Istenben boldogult barátom, Szalay László következő megjegyzéssel kíséri : „Mindkét rendelet megszorításokat foglal magában; de ha meggondoljuk, hogy a zsidó üldözések Nyugat-Europa több tartományaiban már napirenden voltak, azt fogjuk találni, hogy a magyarországi zsidók állása viszonylag kedvező volt, hogy a keresztyén világnézet nálunk is ellenök fordult, de a népben nem mutatkozott ellenszenv irántuk.“ (Magyarország tört. I. 189.).

Tehát a jézan eszü, romlatlan természetü, békés türelemre hajlandó magyar nép nem viseltetett ellenszenv-

vel a zsidók irányában, ámbár ezek akkor Nyugat-Európában a legvéresebb üldözések áldozatai valának.

A magyar nép hozzá volt szokva a zsidók szomszédságához. Mert hitelre méltó kutforrások, nevezetesen Cinnamus János tanubizonysága szerint, Kazárországból zsidók is jöttek a magyarokkal, midőn ezek a IX. század végtizedeiben a négy folyam partjain új hazát szereztek maguknak. (Joh. Cinnam. III. 8., p. 107, V., 16, p. 247.). S nem kevésbé hitelre méltó kutforrásokból tudva van, miként a zsidó családok, melyek a X. század folytán Magyarországon letelepedének, magyar szomszédokkal békében és egyetértésben éltek.

Ennélfogva nem csoda, hogy a népben nem mutatkozott semminemű elkeseredettség, midőn a magyar zsidóság a XIII. században II. Endre alatt a közügyekre is nem csekély befolyást vívott ki magának, és IV. Béla alatt, az akkori időhöz képest, kedvező szabadalmakban részesült.

A népnek e hangulata a következő századokban sem változott. Mert a nép távol maradt minden zsidóüldözéstől, midőn a XIV. században nagy Lajos, Nyugat-Európa gyászos példája által indítva, az országgyűlés belegegyezése nélkül, zsidó alattvalóit az országból kiutasította. A népet nem ingerlé kaján irigység, midőn a zsidók a XV. században, Mátyás király alatt, hazai történetünk fénykorában, ismét jólétnek és tisztességes állásnak örvendettek, miután igazságos Mátyás előbbi szabadalmaikat megerősítette vala.

Fájdalom, a XV. században ismét felleg borította a türelem csillagát Magyarország egén. Egyházi viszály dult a haza kebelében és csak a múlt század vége felé sikerült II. Lipót alatt a maradandó egyházi béke alapkövét letenni.

Ugyanezen időben a honatyák a zsidó ügyet is szőnyegre hozták, s ezen ügyet azóta több országgyűlésen felvették, míg végre elérkezett az óra, mely a magyar zsidóságot örökre feloldá.

II.

„Azért áldozunk az Istennek a hála áldozatával és az Örökkévaló nevét ünnepeljük.“ Lehetetlen, hogy el ne ismerjük a rólunk hozott törvénynek nagy és elenyészhetlen becsét. A mit az önkény jobb kezével ad, azt bal kezével visszavonhatja; de szent és visszavonhatlan a törvény, melyet a magyar nemzet hozott, és melyet koronás királya szentesített.

Az ájtatosság szárnyán emelkedik lelkünk az ég felé, hálát rebegvén a Mindenhatónak nemcsak a mi új szabadságunkért, hanem azért is, mivel isteni gondviselése helyreállította a magyar haza alkotmányát, mely a magyar földön alapja, védője, biztosítója minden szabadságnak.

S mily rendkívüli az események hosszú sora, melyek e helyreállítást kísérték! A magyar haza méltán szólhat a szent zsoltárnokkal: „Dicsérlek Istenem, hogy meghallgatál és megszabadítottál engem. A kő, melyet az építők megvetének, szeglet fejevé lőn. Ez Istentől van, csodálatosszemeink előtt.“ (Zsolt. CXVIII. 21 — 23.)

A Mózes vallásu magyaroknak kétszeres okuk van örülni a magyar alkotmány ujjaszületésén. Mint hazafiak és mint izraeliták üdvözlik a hazai sors ezen üdvös és reménydus fordulását. Mert egyenjogusításukról nem lehetett szó, míg a magyar nemzet előtt ujonnan meg nem nyílik a törvényhozás pályája, s míg fejedelmé fejére fel nem teszi az ősi koronát.

És hála az égnek, a helyzet olyan, hogy az engedő és elfogadó egyaránt üdvösnek tartják az egyenjogusítást. Mert a szabadság annál jobban biztosítatik, minél többen részesülnek benne, minél többen nemesbülnek általa, minél többen lángolnak érte. Erről meg levén győződve, hazánk értelmisége sürgetőleg kívánta az egyenjogusítási törvény hozatalát. A kormány és a honatyák teljes készséggel megfeleltek a közvélemény kívánalmának, s koronás királyunk legkegyelmesebben szentesítette a törvényt.

A bevégzett tény fényes keretét képezi ama dicső hazafiak emléke, kik már harmincz év előtt hű és lelkes szószólói voltak a lelkiismeret szabadságának. Lehetetlen elősorolnom az éles szellemű és szilárd jellemű harczosok egész seregét; csak egynehány vezér említésére szoritkozom. A karok és rendek tábláján harczoltak a jó ügy mellett Deák Ferencz, Klauzál Gábor, Beöthy Ödön, Bezéredy István és társaik. A szabad királyi városok között Szeged engedett a korszellem intésének. A főrendi házban b. Eötvös József, gróf Zay Károly, gróf Ráday Gedeon emeltek szót az elnyomottak védelmére. De senki sem fejlesztett annyi jóakaratot, annyi buzgalmat és annyi kitartást az emancipáció ügyében, mint Dubraviczky Simon, Pestmegye első alispánja és országgyűlési követe. Ő kimerithetlen béketűrőssel állott a gáton, majd a zsidók elleni előítéleteket czáfolván észszerű okokkal, majd a zsidókat igazítván utba okos tanácssal. Ernyedetlen fáradozása az ügy barátai közt általános elismerésre talált, s báró Eötvös József neki ajánlotta 1840-ben a zsidók egyenjogusítása érdekében irt értekezését.

Dubraviczky Simon! A te nemes szived dobogott az elnyomottakért; érted fog dobogni a felszabdultak szive nemzedékről nemzedékre.

- „A közembernek neve vész magával ;
 „Kines, kövély, márvány paloták homályba
 „Dölnék, elmulnak s heverő uroknak
 „Hire enyészik ;
 „A derék nem fél az idők mohától ;
 „A koporsóból kitör és eget kér,
 „S érdemét a jók, nemesek s jövendő
 „Századok áldják.

Hazánkban a zsidóügy soha sem volt elkülönített tárgya a hazafiui elmélkedésnek, a törvényhozási tanácskozásnak, a napi sajtó vitájának ; hanem mindig alkotó részé vala az általános közügyi fejlődésnek és alakulásnak, melynek létesítésében szólottak, buzogtak, fáradoztak, türtek, szenvedtek hazánk legbölcsebbjei, hazánk legjobbjai.

Mint a XVI. században hozott, a zsidókat illető törvények az akkori türelmetlenség és elfogultság nyilatkozatai : ugy újabb időben a reform-pártnak a zsidóügy iránt tett lépései világos tanubizonyságot tesznek korunk érettségéről és felvilágosultságáról.

A reform-párt törekvései 1848-ig nem találtak viszhangra a hatalomnál. Pozsony jelszava vala : haladjunk ! Bécs jelszava ellenben így hangzott : tessedjünk ! De a reform-párt emberei lankadást nem ismerő szilárdsággal nem tértek le a haladás rögös, de diszes pályájáról, mintegy Istennek Jésajás által hirdett szavát követvén : „Készítsétek az ur utját, egyenésítsétek a pusztában Istenünk ösvényét ; minden völgy felmagasodjék, minden hegy és halom megdöntessék ; a tekervényes legyen egyenes, a darabos rónasággá. És nyilatkozni fog az ur dicsősége, és meglátja mindenki, hogy az ur szólott.“ (Jésaj. XL. 3—5.).

Igenis, az ur szólott : „Legyen világosság !“ És lőn világosság ! (M. I. 1, 3.) a magyar hazában : borura derü ! És Israel fiainak is lett világosság

minden lakhelyükön. (M. II. 10. 23.). Figyeljünk tehát az Istennek Jésajás által hirdetett szavára : „Jákób háza! Jertek, járjunk az ur világosságában!“ (Jésajás II. 5.).

III.

Erre buzdítanak alapigénk következő szavai is : „Fogadásaimat teljesítem az Uregész népe előtt, az ur házának pitvaraiban, közepetted Jeruzsálem!“

A fogadások, melyekről a szent költő szól, a jeruzsálemi templomban bemutatandó áldozatok valának. A fogadások a vallásos érzület természetes kifolyásai, s azért a legrégebb szokások közé tartoznak. A görög és a római világban szint oly otthonosok voltak, mint Palaestinában.

A szentirásból tudjuk, miként már Jákób, Izrael ösatyja, életének válságos helyzetében fogadást tón, mondván : „Ha Isten velem leend, és megőriz az uton, melyen járok, és ad kenyeret táplálásomra, és ruhát öltözetemre, és békében térek vissza atyám házába, az Ur az én Istenem leend, és ezen kő, melyet oszlopul felállíték, Isten háza leend, és mindenből, mit nekem ad, a tizedet bemutatom.“ (M. I. 28, 20—22.).

Mózes törvénye nem sürgeti, sőt nem is ajánlja a fogadások tételét, de szigorral parancsolja, hogy a tett fogadás pontosan teljesíttessék. A törvény ekképpen szól : „Ha fogadást teszesz az Urnak, Istenednek, ne késsél teljesíteni, mert követelendi az Urad Istened tőled, és bűn lenne rajtad ; ha nem teszesz fogadást, nem lesz rajtad bűn ; ajkaid nyilatkozatát tartsd meg és teljesítsd, mint fogadád Urad Istenednek önkénytesen, mint ajkaiddal kijelentéd. (M. V. 23—24.).

Erre az intésre vonatkozva, kinyilatkoztatja zsol-tárnokunk, hogy ő a válságos időben tett fogadalmait teljesíteni, Isten népe előtt teljesíteni, Jeruzsalem közepette.

Hazánk multjában is akadunk oly esetekre, midőn az országgyűlés mintegy fogadalom alakjában alkotott törvényt. I. Ferdinand alatt, 1548-ban, a magyar rendek következőleg nyilatkoztak: „Mivel néhány év óta a hajdan virágzott Magyarországnak semmi sem ártott inkább, mint a jobbágyok elnyomatása, kiknek jajveszéklése felszáll Isten színe elébe; azért a Mindenható haragjának elhárítására, ... ő Felségének is intésére, egyhangulag végezték a rendek, hogy a nyomoru pór visszanyerje szabadságát, melytől a közelebbi mult években bármikép elejtetett, és azontul — egyik urtól vagy nemestől a másikhoz szabadon költöz-ködhessek.“ (Szalay, Magyarország története IV. 253.) E törvény az első lépés vala a nép felszabadítására.

A nagy törvényhozási mű, mely 1548-ban kezdődék, 1848-ban fejeztetett be.

Egy néposztály azonban — és pedig oly néposztály, mely 1848-ban lángoló lelkesedéssel csatlakozott a nemzet szent ügyéhez — még mindig epedett „egy jobb kor után.“ Ezen néposztályra nézve 1861-ben történt ünnepélyes törvényhozási fogadás, és a mostani országgyűlés magáévá tévé szent zsol-tárunk szavait: fogadalmát teljesítette az egész művelt világ előtt, a törvényhozás szent templomában, a magyar Jeruzsalem közepette, és felhangzott a felszabadultak dicsérő Hallelujája!

A halleluja elhangzik, de soha el nem hangzik a zsidó hazafiak kebelében a szent fogadás, melylyel a magyar alkotmányos szabadság évezredes szentségébe lépnek.

Eddigi pályafutásomban amaz óra volt a legünnepélyesebb és legmagasztosabb, midőn 1848-ban szabad ég alatt, magyar nemzetörökhöz szóltam, nevükben hirdetvén, hogy

1. Nem akarjuk pártolni az igazságtalanságot, hanem védeni akarjuk a jogot.

2. Nem akarjuk támogatni az önkényt, hanem gyámolítani akarjuk a törvényes szabadságot.

3. Nem akarjuk táplálni a durvaságot, hanem előmozdítani akarjuk a műveltséget.

4. Nem akarjuk oltalmazni a pártütést, hanem megszilárdítani akarjuk Felséges királyunk trónját! (Az Isten velünk vagyon! Sellyén tartott tábori beszéd. Löw Lipót pápai főrabbitól. Pápán 1848.)

Nem kevésbé ünnepélyes, nem kevésbé magasztos azonban a mostani nagy pillanat, melyben az Isten előtt magyar hittársaim nevében fogadást készülök tenni, meg lévén győződve, hogy a Mózes vallásu hazafiak, kik szent vallásunk elveit ismerik és követik, menten minden tartalékgondolattól, változatlan egyetértésben és egyetérzésben, teljes szívükkel magukévá teendik az általam hirdetett fogadásokat :

1. Felséges királyunk iránt tántoríthatlan hűséggel viseltetni!

2. Magyar hazánkért, melyen kívül nincs számunkra hely, tette kész lelkesedéssel lángolni, s jólétét és dicsőségét előmozdítani!

3. A magyar nemzethez, a szabadság ezen előharcosához, jó és rossz napokban rendületlenül ragaszkodni, s korszerű törekvéseiben tevékenységgel részt venni!

4. A magyar nyelvet, melyen egyenjogóságunk törvénye hozatott, hű előszeretettel ápolni, s a magyar irodalom irányában benső és támogató részvétet tanúsítani!

Ezeket ismerjük kötelmeinknek, feladatainknak, teendőinknek; ezeket illetik honpolgári fogadásaink.

S fogadalmainkat hiven és lelkiismeretesen teljesítendjük a drága haza irányában, mely polgárainak fogadott :

„S vér, veritek vagy halál az
 Mit kíván,
 Áldozatként rakjuk azt le
 Zsámolyán,
 Hogy mondhassuk esend s viharban :
 Szent hazánk !
 Megfizettük mind, mivel csak
 Tartozánk.” Amen.

I M A.

Mindenható Isten! életünk teremtője! gondviselő atyánk! Ime fölemeljük lelkünket és kezeinket te hozzád. „Legyenek kedvesek előtted ajkaink és szívünk ajtatossága.“ (Zsolt. 19, 15.)!

Uraknak ura és királyoknak királya! Országod örökké tartó ország és uralkodásod terjed nemzedékről nemzedékre (Zsolt. 145, 13). Bölcseséged által országolnak királyok és uralkodók igazságos törvényeket hoznak.“ (Sal. Példab. 8, 15.). Órizd meg, ótalmazd meg koronás királyunkat, I. Ferencz József Ő Felségét; és áldd meg őt családi boldogsággal, békés országlással és népei meglegegedésével, hogy teljesüljön rajta Salamon király szava : „A király az igazság által megerősíti az országot.“ (Példab. 29, 4.). Amen.

Irgalmas Isten! Minden jónak kutforrása! árasz-
 dus bőséget kedves magyar hazánkra, hogy a halmok
 és a völgyek, a hegyek és a rónák hirdessék Hóseás
 prófétád által elmondott ígéreted teljesülését, mely sze-
 rint „az ég meghallgatja a földet.“ (Hós. 2, 23.).
 Segíts, oh jó Isten, hogy testesüljenek a drága hazán
 Dávid szolgád szavai: „Közel van az urnak üd-
 ve azokhoz, kik őt imádják, és dicsőség
 fog lakni hazánkban. Szeretet és hűség
 találkoznak, igazság és béke megcsókol-
 ják egymást. Hűség csirázik a földön és
 igazság tekint alá az égből. Az Isten meg-
 adja a jót és földünk megtermi gyümöl-
 csét.“ (Zsolt. 85, 10—13.). Amen.

Te, Uram, megáldod az igazat, kegye-
 lemmel mintegy paizsszal körülveszed őt
 (Zsolt. 5, 13.).“ Vedd körül kegyelmed paizsával a hon-
 atyákat és a haza felelős kormányát, hogy a jog, az
 igazság, az alkotmányos szabadság, a bölcsesség, a pol-
 gári béke és egyetértés legyenek mindenkor működésük
 vezéresillagai, Jésajás prófétád által hirdetett szavad
 szerint: „És teszem felsőbbbségedül a békét és
 kormányodul az igazságot.“ (Jésaj. 60, 17.). Amen.

Végzetlen jóságú Isten! Vedd óthalmad szárnyai
 alá városunkat, népét, földmivetését, iparát és közhasznu
 intézeteit.

Jó lelked vezérelje gyülekezetünket a tökéletesedés
 üdvös pályáján, erősítsd vallásosságunkat és erényünket,
 hogy pályafutásunk minden lépésén valósuljon Dávid
 szolgád szava: „Igéd lábam szövétneke és ös-
 vényemnek világossága.“ (Zsolt. 119, 105.).

Neveld az ifjakat isteni félelemben és véneked ve-
 zesd jó tanácssal, hogy jó példájuk által másoknak
 kalauzul szolgáljanak.

Engedd, Istenünk, Ábrahám, Izsák és Jákob Istene, hogy sorsunk minden fordulata, csendes és viharos napjaink, reményeink és veszteségeink egyaránt javunkra szolgáljanak. Nemesítsd érzelmeinket és szentesítsd vágyainkat és reményeinket, hogy semmivel se vétkezzünk ellened. Éreztesd, Uram, atyai kegyelmedet és irgalmadat minden sorsu gyermekeiddel Dávid szolgád szavai szerint: „Az Isten őriz hűséggel, igazságot szolgáltat elnyomottaknak, kenyered ad éhezőknek, fölszabadít lelanczoltakat, megvilágosít vakokat, fölemel leverteket, szeret igazakat, óttalmaz jövevényeket, táplál árvát és özvegyet. Uralodik az Isten örökké, Istened, Sion! nemzedékről nemzedékre. Halleluja“ (Zsolt. 146, 6—10.).

DE BALLAGI GÉZA.

